

11.

Wartości przekazywane przez teatr

I. PROSPEKT WARTOŚCI

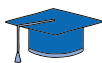
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój duchowy

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poznanie dorobku kultury

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Kultura jest aktualna, żywa i istotna w moim życiu

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Teatr jest ekspresją duchowych i emocjonalnych przeżyć.
- Historia teatru związana jest z historią kultury.
- Rodzaje sztuk teatralnych: dramat, komedia, opera, operetka, przedstawienie kukielkowe, cyrkowe, pantomima, kabaret etc.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Teatr, sam w sobie i przez różnorodność swych form, jest nośnikiem kultury.
- Teatr uczy, bawi, pokazuje głębokie przeżycia.
- Poznawanie bohaterów teatralnych ubogaca osobowość widza.

Zasady

- Spotkanie z teatrem i jego różnorodnymi formami inspirowanie mnie do wyrażania własnych uczuć i emocji.
- Staram się zrozumieć i przyjąć wartość artystycznej komunikacji, tzn. porozumienia pomiędzy aktorem i widzem.
- Uczestniczę w teatrze jako widz lub jako aktor: teatr szkolny, podwórkowy, osiedlowy.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Powinno się wspólnie z dzieckiem uczestniczyć w spektaklach teatralnych.
- Należy docenić wpływ teatru na rozwój kultury ogólnoludzkiej i na rozwój dziecka.
- Powinno się dzielić z dzieckiem oceną moralną treści przedstawień.

Zasady

- Razem z dzieckiem biorę udział w przedstawieniach teatralnych i uwrażliwiam je na sztukę. Mam określone upodobania teatralne i je realizuję.
- Wybieram spektakle, które mówią o wartościach, jakie chciałabym zaaszczepić mojemu dziecku.
- Zachęcam dziecko do tworzenia teatru w szkole, a także w domu.
- Uczestniczę w działalności teatralnej jako widz, organizator, krytyk.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Teatr uczy, wychowuje i emocjonalnie łączy ludzi danej społeczności.
- Należy przygotować ucznia do odbioru wartości przekazywanych przez teatr.

- W szkole powinien działać uczniowski (klasowy) teatr.

Zasady

- Zachęcam do korzystania z oferty teatralnej.
- Oglądane sztuki teatralne uczyć oceniać merytorycznie (gatunek) i moralnie (wpływ na osobowość).
- Przeprowadzam analizę postaci, osobowości ukazanych w sztukach teatralnych – profesjonalnych i szkolnych.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Organizujemy klasowe wyjście do teatru, a następnie dokonujemy analizy przedstawienia pod kątem jego walorów artystycznych, uwzględniając grę aktorów, scenografię, kostiumy, ruch sceniczny oraz zwracając uwagę na treści i przekazane wartości.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Teatr w swoich różnych formach jawi się jako doskonały środek komunikacji międzyludzkiej, rozumienia własnych emocji i przeżyć, uaktywnia rozwój indywidualny i społeczny, wpływa na postawy moralnie dobre¹. Uczestnictwo w spektaklach rozwija wrażliwość estetyczną, poszerza horyzonty myślowe, inspirowe do działań, pozwala na zrozumienie kultury i zachowań danej epoki.

1.10. ZAGROŻENIA

Rzeczywistość teatralna zastępuje realne relacje międzyludzkie. Sztuki teatralne są odbierane bezkrytycznie, a treści nie podlegają ocenom moralnym². Przy rozwoju radia, telewizji i Internetu, teatr, jako środek komunikacji, zostaje wypchnięty na margines. Konieczność dużego wysiłku, w prowadzeniu szkolnych kółek teatralnych, może prowadzić do zaniechania tego typu działalności. Zor-

¹ „Zasadniczym więc celem kultury jest doskonalić byt ludzki i zapewnić mu konieczne środki do rozwoju jego indywidualnego i społecznego charakteru”. Jan Paweł II, *W dziele kultury Bóg sprzymierzył się z człowiekiem*. Spotkanie z ludźmi kultury, Rio de Janeiro, (1.07.1980), w: tegoż, *Nauczanie papieskie III*, 2, 1980, red. F. Kniotek, wyd. Pallottinum, Poznań–Warszawa 1986, s. 16.

² „Ponadto należy się troszczyć, aby szlachetna i klasyczna sztuka teatralna, którą środki masowego przekazu szeroko rozpowszechniają, wpływała na kulturę widzów i na kształtowanie obyczajów”. DSP 14.

ganizowanie transportu, koszty związane z wyjściem do teatru mogą powodować niechęć nauczycieli do korzystania z tej formy życia kulturalnego.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Teatr jest dziedziną sztuki, która pogłębia i pobudza wrażliwość i wyobraźnię dziecka. Nawet najmłodsze dzieci z powodzeniem uczestniczą w tego rodzaju wydarzeniach artystycznych. Spektakle teatralne, w których uczestniczą dzieci powinny być dobierane odpowiednio do ich wieku, rozwoju i wrażliwości. Ważnym przeżyciem jest dla dziecka wyjście do teatru wraz z klasą. Istotne jest, aby przed spektaklem nauczyciel przypomniał zasady właściwego zachowania się widzów w teatrze. Warto również zachęcać dzieci do wcielania się w różne role sceniczne, zachęcać do uczestnictwa w kołach teatralnych i okolicznościowych występach, klasowych teatrzykach, jasełkach. Metoda dramy jest również godną polecenia metodą pedagogiczną, w której dzieci mogą kreować i opisywać rzeczywistość poprzez wchodzenie w różne role. Metoda ta ma olbrzymie walory wychowawcze. Może służyć wyciszeniu, skupieniu uwagi, ułatwia i przyspiesza naukę oraz wszechstronne dojrzewanie dziecka do społecznego i twórczego życia.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Grzegorz Kasdepke to współcześnie żyjący polski dziennikarz i pisarz. Jest autorem licznych książek dla dzieci i młodzieży, a także scenariuszy napisanych dla najmłodszego odbiorcy. Styl jego pisarstwa jest lekki i dowcipny, dlatego jest chętnie czytany przez dzieci. Autor bardzo często podejmuje tematy ważne dla współczesnego odbiorcy. Jego publikacje mają często walor edukacyjny, np. uczą w zabawny sposób właściwego zachowania w teatrze.

– Szybciej! – poganiała Kubę i Bubę. – Bo się spóźnimy!
 – Oj tam, najwyżej pięć minut! – Buba machnęła lekceważąco ręką.
 – Do teatru nie wypada się spóźniać! – Babcia Joasia zrobiła srogą minę. – Bo przeszkadza to i aktorom, i widzom! I w ogóle jest oznaką... braku szacunku!

Buba wiedziała z doświadczenia, że gdy mowa jest o braku szacunku, lepiej nie dyskutować. (...) Na szczęście spektakl się jeszcze nie zaczął – mimo że przed chwilą przebrzmiał ostatni dzwonek.

– Tam są nasze miejsca! – krzyknął Kuba i zaczął przepychać się w stronę trzech wolnych siedzeń.

– Kuba!... – jęknęła babcia. – Czego cię uczyłam?

– Aaa, no tak! – krzyknął nagle. – Gdy idzie się na swoje miejsce w teatrze, kinie czy gdzieś tam, to należy iść przodem do ludzi siedzących w naszym rzędzie, a nie tyłem! O to chodzi, babciu?

– O to! – warknęła babcia.

– Możesz, chłopcze, wreszcie zejść z mojej nogi? – dał się słyszeć czyjś głos.

– Nie jestem chłopcem! – obraziła się Buba.

Spocona z emocji babcia Joasia dotarła w końcu na swoje miejsce i rozsiadła się między Kubą i Bubą.

– A dlaczego nie przywitałaś się z nami? – zapytał niespodziewanie Kuba.

– Słucham, słucham?! – babcia spojrzała na niego z osłupieniem.

– W tej książce od ciebie – wyjaśnił Kuba – wyczytałem, że zajmując miejsce w teatrze czy w filharmonii, wypada skinąć głową sąsiadom. Nie zrobiłaś tego!

– Przecież przyszliśmy tu razem! – babcia czuła, że za chwilę eksploduje.

Rozlegające się wokół syknięcia dały jej do zrozumienia, że powinna być cicho. Nagle, w zapadającej ciemności, usłyszała cichy świdrujący dźwięk.

– Włączyłam alarm w zegarku! – wyjaśniła teatralnym szeptem Buba. – Żeby ci przypomnieć, babciu, że musisz wyłączyć przed spektaklem komórkę! Wyłączyłaś?...

– Odwagi, odwagi, odwagi... – zaczęła mamrotać pod nosem babcia Joasia.

Ale nie trwało to długo, bo po chwili przyszła pani bileterka i kazała jej być cicho...

G. Kasdepke, *Bon czy ton. Savoir-vivre dla dzieci*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2018, s. 112-113.

Główni bohaterowie książki Grzegorza Kasdepke – bliźniaki Kuba i Buba często popełniają *faux pas*, dlatego też wyjście do teatru jest dla nich kolejną okazją do nauczenia się czegoś nowego o zasadach dobrego wychowania. Dowiadują się od babci Joasi, która jest specjalistką od dobrych manier, że nie należy się spóźniać na spektakl, idąc na swoje miejsce, należy być zwróconym przodem do osób już siedzących na swoich miejscach. Babcia przypomina Kubie i Bubie, że należy wyłączyć telefony komórkowe przed rozpoczęciem przedstawienia i nie przeszkadzać innym widzom rozmową podczas jego trwania.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

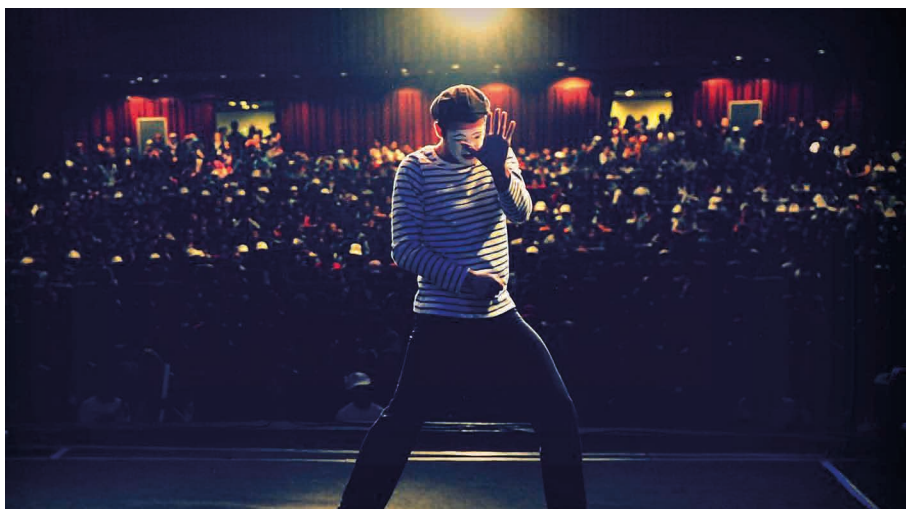

Jan Paweł II, List do artystów, (4.04.1999), 4, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 3: *Listy*, dz. cyt.

Społeczeństwo potrzebuje artystów, podobnie jak potrzebuje naukowców i techników, pracowników fizycznych i umysłowych, świadków wiary, nauczycieli, ojców i matek, którzy zabezpieczają wzrastanie człowieka i rozwój społeczeństwa poprzez ową wzniosłą formę sztuki, jaką jest „sztuka wychowania”. W rozległej panoramie kultury każdego narodu artyści mają swoje miejsce. I idąc za głosem natchnienia, tworzą dzieła naprawdę wartościowe i piękne, nie tylko wzbogacają dziedzictwo kulturowe każdego narodu i całej ludzkości, ale pełnią także cenną posługę społeczną na rzecz dobra wspólnego.

Człowiek, choć jest również objęty procesami ewolucyjnymi, niesie ze sobą pewną nowość, której nie da się wyjaśnić przez ewolucję oraz inne systemy otwarte. Każdy z nas ma jakąś tożsamość osobistą, zdolną do wejścia w dialog z innymi i z samym Bogiem. Zdolność do refleksji, rozumowania, kreatywności, interpretacji, twórczości artystycznej i inne oryginalne możliwości ukazują pewną wyjątkowość, która wykracza poza dziedzinę fizyczną i biologiczną.

LS 81.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Saula natomiast opuścił duch Pański, a opętał go duch zły, zesłany przez Pana. Odezwali się do Saula jego słudzy: „Oto dręczy cię duch zły, zesłany przez Boga. Daj więc polecenie, panie nasz, aby słudzy twoi, którzy są przy tobie, poszukali człowieka dobrze grającego na cytrze. Gdy będzie cię męczył zły duch zesłany przez Boga, zagra ci i będzie ci lepiej”. Saul odrzekł sługom: „Dobrze, wyszukajcie mi człowieka, który by dobrze grał, i przyprowadźcie go do mnie!” Na to odezwał się jeden z dworzan: „Właśnie widziałem syna Jessego Betlejemity, który dobrze gra. Jest to dzielny wojownik, wyćwiczony w walce, wyrażający się mądrze, mężczyzna piękny, a Pan jest z nim”. Saul wyprawił posłańców do Jessego, by powiedzieli: „Przyślij mi twego syna, Dawida, który jest przy owcach”. Jesse wziął pięć chlebów, bukłak wina oraz jednego koziołka i przez swego syna Dawida posłał to Saulowi. Dawid przybył do Saula i przebywał z nim. Saul pokochał go bardzo. Dawid stał się jego giermkim. Kazał więc Saul powiedzieć przez posłańców Jessemu: „Chciałbym zatrzymać u siebie Dawida, gdyż mi się spodobał”. A kiedy zły duch zesłany przez Boga napadał na Saula, brał Dawid cytrę i grał. Wtedy Saul doznawał ulgi, czuł się lepiej, a zły duch odstępował od niego (1 Sm 16,14-23).

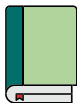
3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Człowiek „stworzony na obraz Boży” (Rdz 1,26) wyraża również prawdę swojego związku z Bogiem Stwórcą przez piękno swoich dzieł artystycznych. Sztuka jest bowiem typowo ludzką formą wyrazu. Poza wspólnym dla wszystkich żywych stworzeń dążeniem do zaspokojenia potrzeb życiowych, jest ona darmową obfitością wewnętrznego bogactwa człowieka. Sztuka, będąc owocem talentu danego przez Stwórcę i wysiłku człowieka, jest formą mądrości praktycznej, łączącą wiedzę i umiejętność praktyczną, by prawdę o rzeczywistości wyrazić w języku dostępnym dla wzroku i słuchu. Sztuka zawiera w ten sposób pewne podobieństwo do działania Boga w tym, co stworzone, w takim stopniu, w jakim czerpie natchnienie z prawdy i umiłowania stworzeń. Podobnie jak każde inne działanie ludzkie, sztuka nie ma sama w sobie absolut-

Por. KKK 2500; 2513.

nego celu, lecz jest podporządkowana ostatecznemu celowi człowieka i przezeń uszlachetniana (KKK 2501).

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

Dziedzic A., *Teatr i edukacja*, wyd. Arka, Poznań 2004.

Franciszek, Encyklika o ochronie środowiska przyrodniczego *Laudato si'*, (18.06.2015), wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2015.

Fręś J.A., *Dramat i teatr w szkole średniej*, wyd. Centrum Edukacji Teatralnej, Warszawa 1992.

Jan Paweł II, List do artystów, Watykan, (4.04.1999), w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 3: *Listy*, red. P. Ptasznik, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 490-501.

Jan Paweł II, *W dziele kultury Bóg sprzymierzył się z człowiekiem*. Spotkanie z ludźmi kultury, Rio de Janeiro, (1.07.1980), w: tegoż, *Nauczanie papieskie* III, 2, 1980, red. F. Kniotek, wyd. Pallottinum, Poznań–Warszawa 1986, s. 9-12.

Kiereś H., *Co zagraża sztuce?*, wyd. Fundacja *Servire Veritati*, Instytut Edukacji Narodowej, Lublin 2004.

Kiereś H., *Służyć kulturze*, wyd. Fundacja *Servire Veritati*, Instytut Edukacji Narodowej, Lublin 1998.

Kiereś H., *Spór o sztukę*, wyd. RW KUL, Lublin 1996.

Kunowski S., *Potrzeba chrześcijańskiego wychowania estetycznego*, „AK” 1961, t. 63, z. 315, s. 17-21.

Sobór Watykański II, Dekret o środkach społecznego przekazywania myśli *Inter mirifica*, (4.12.1963), w: tegoż, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, red. M. Przybył, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 87-95.

Teatr edukacyjny – komunikacja bez granic, red. H. Gliniecki, L. Maksymowicz, wyd. Słupski Ośrodek Kultury, Teatr STOP z Koszalin, Słupsk 2001.